

Rehabilitace a odškodnění za zabití uprchlíka Hartmuta Tautze na hranicích komunistického Československa:

– otázky a odpovědi týkající se potenciální rehabilitace dalších obětí

Otázka:

Dne 13. 3. 2017 vyslovil Okresní soud Bratislava I. účast na soudní rehabilitaci podle zákona č. 119/1990 Sb. ve věci východoněmeckého občana Hartmuta Tautze, který se v roce 1986 pokusil přejít československo-rakouskou hranici, avšak byl potrhán bojovými psy pohraniční stráže a následně zemřel. Je možné, aby obdobně byli rehabilitováni i jiní, kteří zahynuli ve východní Evropě za podobných okolností?

Odpověď:

Tento postup je možný, pokud k usmrcení došlo na území států, kde platí zákon č. 119/1990 Sb., tj. Česká republika a Slovensko. Pokud k vlastnímu usmrcení došlo na území jiného státu, muselo by se prokázat, že smrt zavinily československé pohraniční orgány.

Otázka:

Kdo může podat takový návrh?

Odpověď:

Podle § 5 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., v platném znění, může návrh podat kterýkoli příbuzný v pokolení přímém (tj. děti, vnoučata, pravnoučata atd. a také rodiče, prarodiče atd.), sourozenci (vlastní i nevlastní), osvojitel, osvojenec, manžel, druh anebo kdokoli, kdo prokáže, že smrtí poškozeného byla porušena i jeho práva či právem chráněné zájmy. (Například by mohlo jít o pěstounský či snoubenecký vztah.) Podle § 5 odst. 2 cit. zákona může návrh podat v České republice i státní zástupce a na Slovensku prokurátor.

Otázka:

Musí být navrhovatel právně zastoupen?

Odpověď:

Podle § 10 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., v platném znění, musí mít ten, jehož se návrh týká, při veřejném zasedání obhájce. Obhájcem může být pouze advokát zapsaný v advokátní komoře příslušného státu. (V České republice je to Česká advokátní komora, na Slovensku Slovenská advokátní komora.) Jinak řečeno, například polský nebo německý advokát, který nemá speciální oprávnění zastupovat v trestním řízení v České republice či na Slovensku, nemůže v těchto zemích obhajobu vykonávat.

Otázka:

Kdo hradí náklady rehabilitačního řízení?

Odpověď:

Podle § 19 odst. 3 písm b) zákona č. 119/1990 Sb., v platném znění, hradí náklady řízení stát, je-li návrh „aspoň zčásti důvodný“. Pokud návrh podává státní zástupce či prokurátor, hradí stát náklady řízení „bez ohledu na výsledek“. (Písm. c/ tamtéž) V případě neúspěchu hradí náklady řízení navrhovatel.

Londýnská 43 ■ 120 00 Praha 2 ■ Czech Republic ■ tel.: +420 - 222 561 053 ■

Otázka:

Kdo zastupoval Hartmuta Tautze?

Odpověď:

JUDr. Lubomír Müller, advokát zapsaný v České i Slovenské advokátní komoře.

Kontaktní adresa: Symfonická 1496/9, 158 00 Praha 5, Česká republika; e-mail: LMULLER@IOL.CZ;
tel. (00420) 281 860 845 nebo (00420) 604 257 143.

Otázka:

Je možné se na něj v případě potřeby obrátit?

Odpověď:

Ano, je možné ho kontaktovat. Případná spolupráce pak závisí na osobní dohodě.

Otázka:

Je možné zaručit, že všem obdobným návrhům bude vyhověno stejně, jako v případě Hartmuta Tautze?

Odpověď:

Případ Hartmuta Tautze má precedenční povahu, nicméně Slovensko nemá precedenční právo, a tak stoprocentní záruku poskytnout nelze. Z logiky věci však vyplývá, že obsahově shodné případy by se měly řešit stejně.

Otázka:

Vyslovení účasti na soudní rehabilitaci má povahu morální satisfakce. Mohou se v takovém případě pozůstalí domáhat i finančního odškodnění?

Odpověď:

Ano, mohou. Okruh oprávněných je ovšem výrazně užší než těch, kdo mohou podat rehabilitační návrh. Ustanovení § 26 zákona č. 119/1990 Sb., v platném znění, ho vymezuje takto: „Právo žádat odškodnění přechází na dědice poškozeného, pokud jsou jimi děti, manžel, rodiče, a není-li jich, sourozenci“. V případě úmrtí poškozeného má podle § 27 cit. zákona nárok i „osoba, jíž zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu.“

Otázka:

Jaká je výše odškodného?

Odpověď:

Podle § 27 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění platném v České republice, činí tato částka 100.000,- Kč, podle platného znění na Slovensku 3.319,40 eur. Vznikne-li tento nárok více osobám, rozdělí se uvedená částka mezi ně rovným dílem.

Otázka:

Není to poněkud málo za ztracený lidský život?

Odpověď:

Ano, může se to tak jevit. Platný právní předpis však to stanoví tak, jak je uvedeno výše. Změnit by to mohl jen zákonodárce nebo Ústavní soud.